

Gdy przemysłowe legendy jeszcze nie istniały...

Przed INDUSTRIADĄ preINDUSTRIADA.

Czym jest żelazo gąbczaste? Po co budować mielerz?

Jak smakują wypieki z piekaroka? W niedzielę 29 maja Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie” oraz obiekty w Mikołowie, Rudzie Śląskiej, Piekarach Śląskich i Miasteczku Śląskim pozwolą nam na własnej skórze sprawdzić jak wyglądał świat przed rewolucją przemysłową.

INDUSTRIADA, święto Szlaku Zabytków Techniki prezentuje świat odmieniony przez maszyny. Pełny energii z węgla i pary. Oplata-ny elektrycznością. preINDUSTRIADA to okazja aby przekonać się jak wyglądał świat pozbawiony taniej i powszechnej energii. Tegoroczna preINDUSTRIADA odbędzie się 29 maja w pięciu miejscowościach województwa śląskiego.

MUZEUM „GÓRNOŚLĄSKI PARK ETNOGRAFICZNY W CHORZOWIE”

12.00–17.00

W programie między innymi: prezentacja lokomobilu – walca parowego, budowa pieca dymarskiego poglądowego i mielerza, pokaz wyrobu żelaza gąbczastego w piecu dymarskim i jego przekucie, oraz: pokaz toczenia i cięcia drewna, odlewania kul ołowianych, czyszczenia zboża w wialni, mielenia ziarna na żarnach i w młynie, pieczenia chleba w piecu chlebowym, chodzenia konia w kieracie.

DYMARKA

Miejsce budowy: między zagrodą z Bruśka a chałupą ze Zborowskiego. Zbudujemy piec dymarski typu kotlinkowego nawiązujący do pieców jakie były wykorzystywane w czasach starożytnych (epoce wpływów rzymskich) na terenie Polski. Będzie to piec szybowy z cegieł glinianych, z zaprawą glinianą zmieszaną z piaskiem i sieczką, o wysokości ok. 1,5 m i średnicy wewnętrznej ok. 30-40 cm.

Pod piecem znajduje się otwór zwany kotlinką, w której będzie gromadził się żużel. W piecach tych wytwarzano żelazo gąbczaste, które pozostawało nad kłosem żużla (odwrotnie niż w procesie wielkopiecowym). Potrzebna temperatura do redukcji tlenków żelaza zawartych w rudzie żelaza to ok. 1200 stopni C. Sam proces mógł trwać ok. 24 h. Praca pieca polega na rozpaleniu go, zasypywaniu na przemian przez gardziel pieca węglem drzewnym i rudą żelaza. Po zakończonym procesie, w celu wyciągnięcia łupki żelaza, szyb pieca musi zostać zniszczony.

Budowa pieca rozpocznie się już 27 maja i zakończy się wieczorem 28 maja – w tym dniu ok. 18.00 nastąpi jego zapalenie i początek wygrzewania. W dniu imprezy 29 maja – dalsze prace związane z obsługą pieca i zakończenie ok. 16.00 – wtedy nastąpi rozbicie pieca.

PRZEKUCIE ŁUPKI ŻELAZA

Otrzymana z dymarki łupka żelaza zostanie przekuta w tradycyjny sposób. Obok budowanej (czynnej dymarki) będzie można zobaczyć dymarkę poglądową (przekrój) oraz niewielki mielerz w celu zobrazowania całego procesu.

ESTRADA

O dymarkach i mielerzach opowie na estradzie dr Paweł Madera z Muzeum Archeologicznego, oddziału Muzeum Miejskiego we Wrocławiu. O poemacie Officina ferraria Walentego Roździeńskiego z 1612 roku opowie na estradzie Paweł Roszak-Kwiatk z Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

MIELERZ

Miejsce budowy: mała łąka poniżej szkoły z Wapienicy

Mielerz to stos drewna gorszej jakości technicznej ułożony w kształcie kopuły, przykryty gliną, ziemią lub darnią. Dawniej w mielerzach spalało się drewno bukowe z małym, kontrolowanym dostępem powietrza w celu wytworzenia węgla drzewnego w procesie suchej destylacji.

Podczas imprezy odbędzie się budowa mielerza w mniejszej skali. Do pomocy zapraszamy zwłaszcza dzieci. Na początku ułożymy niewielki stos drewna, później przykryjemy go gałęziami z liśćmi, igliwem i mchem a na końcu warstwą gliny i ziemi. Około 15.00, kiedy mielerz będzie gotowy, nastąpi jego podpalenie. W pobliżu zwiedzający będą mogli zobaczyć jak wygląda węgiel drzewny i porównać go z węglem kamiennym.

LOKOMOBILA – WALEC PAROWY

Miejsce lokalizacji – tuż przy Budynku Głównym
(przy wejściu do Muzeum)

Maszyna pochodzi ze zbiorów Muzeum Hutnictwa Cynku w Katowicach Szopienicach (dawna Walcownia Cynku).

Lokomobila – walec parowy. Przedmiotowa lokomobila to walec parowy / walec drogowy RUTHEMEYER 704 napędzany silnikiem parowym. Producentem walca jest niemiecka fabryka B. Ruthemeyer Maschinenfabrik & Eisengießerei z Westfalii. Waga lokomobili wynosi około 10 Mg. Wymiary lokomobili wysokość 300 cm / długość 530 cm / szerokość 230 cm.

ESTRADA

O lokomobili i hutnictwie cynku opowie Piotr Rygus, doktorant Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, autor publikacji: „Zarys historyczny hutnictwa cynku na Górnym Śląsku w latach 1798–1980”.

MIKOŁÓW

WAPIENNIKI (PRZY PRZEDSZKOLU NR 10), UL. 15 GRUDNIA 1B.

12.00–18.00

W programie spotkanie z geologiem przy wyrobisku wapienia, zwiedzanie pieców wapiennych, piesza wycieczka z terenu wapienników do Śląskiego Ogrodu Botanicznego.

RUDA ŚLĄSKA

PIEKAROK, UL. BUJOCZKA 24.

15.00–18.00

Degustacja chleba prosto z piekaroka, warsztaty artystyczne oraz konkursy dla dzieci.

PIEKARY ŚLĄSKIE

ZAKŁAD SZTUKI KOŚCIELNEJ, UL. BYTOMSKA 129

MŁYN W DĄBRÓWCE WIELKIEJ, UL. SADOWSKIEGO 10

10.00–15.00

Zwiedzanie Pracowni Rzeźb Sakralnych należących do rodziny Schaeferów oraz zwiedzanie starego młyna.

MIASTECZKO ŚLĄSKIE

Stowarzyszenie Góra Jerzego w Miasteczku

– przejazd trasą rowerową przez miejscowości:

Żyglin, Żyglinek, Miasteczko Śląskie.

Stowarzyszenie zapewni rowery, które będą czekały na stacji końcowej Górnośląskich Kolei Wąskotorowych w Miasteczku Śląskim w godzinach od 13.00 do 17.00

W programie:

zwiedzanie pasieki w Żyglinku,

zwiedzanie kamieniołomu w Żyglinie, XIX-wiecznych piwniczek

i piekaroka przy trasie Żyglinek/Bibiela/nadleśnictwo Szynchos